

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Проректор з наукової роботи
Національного університету
охорони здоров'я України
імені П. Л. Шупика,
професор Наталія САВИЧУК
квітня 2024 року

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Щиріної Катерини Василівни
«Медико-соціальне обґрунтування концептуальної моделі
антикризового управління в закладі охорони здоров'я»
що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії в
галузі знань 22 «Охорона здоров'я», за спеціальністю 222 «Медицина»,
наукова спеціальність 14.02.03 «Соціальна медицина»**

Призначені наказом Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика від 18.04.2024 №1749 голова та рецензенти, а саме:

Голова - д.мед.н. професор Бугро Валерій Іванович – професора кафедри управління охороною здоров'я НУОЗ України імені П. Л. Шупика
(науковий ступінь, вчене звання, посада, прізвище, ініціали)

Рецензент: доктор медичних наук доцент, професор кафедри управління охороною здоров'я Круть Анатолій Григорович.
(науковий ступінь, вчене звання, посада, прізвище, ініціали)

Рецензент: доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри паліативної та хоспісної медицини НУОЗ України імені П. Л. Шупика Царенко Анатолій Володимирович –
(науковий ступінь, вчене звання, посада, прізвище, ініціали)

розглянувши дисертацію Щиріної Катерини Василівни «Медико-соціальне обґрунтування концептуальної моделі антикризового управління в закладі охорони здоров'я», що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я», за спеціальністю 222 «Медицина» (тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради НМАПО імені П. Л. Шупика від 12.12.2020 р. протокол № 2.), наукові публікації, в яких висвітлено основні наукові результати, а також за результатами фахового семінару кафедри управління охороною здоров'я, кафедри паліативної та хоспісної медицини, кафедри сімейної медицини та амбулаторно-поліклінічної допомоги Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика від «19» квітня 2024 (протокол № 1), ухвалили:

1. Актуальність теми дисертації

Кризові ситуації в охороні здоров'я в Україні можуть бути зумовлені недостатнім фінансуванням, низьким рівнем видатків на охорону здоров'я з ВВП (близько 4%), недостатнім бюджетним фінансуванням, що призводить до

зношення обладнання, нестачі ліків та медичних кадрів, нерівним доступом до якісної медичної допомоги, різним рівнем доступності та якості медичної допомоги в різних регіонах України, недостатнім забезпеченням первинної медичної допомоги, високою вартістю платних медичних послуг, що робить їх недоступними для багатьох людей, застарілим обладнанням та технологіями, недостатньою кваліфікацією медичних кадрів та міграція їх за кордон, недосконалою системою контролю якості медичної допомоги, що створює системні проблеми та призводить до найвищих показників захворюваності та смертності в Європі.

Трансформаційні процеси, що відбуваються в національній системі охорони здоров'я, потребують наукового супроводу усіх реформаторських змін, насамперед з урахуванням потенційної можливості виникнення кризової ситуації.

Негативний вплив має також корупція в системі охорони здоров'я, яка призводить до неефективного використання ресурсів, низької якості медичної допомоги та недовіри до системи з боку населення.

Війна на сході України призвела до руйнування медичної інфраструктури, загибелі та вимушеного переселення медичних кадрів, а також до зростання потреб у медичній допомозі і, як наслідок, поглибила кризову ситуацію.

Економічна криза призвела до скорочення бюджетних витрат на охорону здоров'я, що посилило існуючі проблеми. В той же час збільшення частки людей похилого віку в структурі населення призводить до зростання потреби в медичних послугах. Ці фактори призвели до комплексної кризи в системі охорони здоров'я України, яка потребує негайних та рішучих дій.

У Європейському регіоні ВООЗ Європейська програма роботи на 2020-2025 рр. «Спільні дії для поліпшення здоров'я» одним з пріоритетів також визначає зміцнення здоров'я і підвищення благополуччя з флагманською ініціативою щодо формування здорових моделей поведінки, що має бути пріоритетом діяльності.

Важливим аргументом на користь обраної здобувачкою тематики є децентралізація та пов'язана з нею реформа управління системою охорони здоров'я, що передбачає зміну організаційно-управлінських засад функціонування закладів, перерозподіл функцій між різними ланками тощо. Це обумовлює необхідність дослідження діяльності закладів охорони здоров'я, визначення напрямів оптимізації їх роботи, готовності закладів охорони здоров'я до реагування на надзвичайні та кризові ситуації, особливо в умовах воєнного стану, з метою забезпечення доступності і якості послуг охорони здоров'я.

Отже, з огляду на важливість та пріоритетність питань ефективної діяльності закладів охорони здоров'я, належного виконання покладених на них функцій в сучасних умовах суспільного розвитку при наявності кризової ситуації актуальність дисертаційної роботи не викликає сумнівів.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконувалася відповідно до плану наукових досліджень Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика та є фрагментом науково-дослідної роботи кафедри управління охороною здоров'я «Обґрунтування інноваційних моделей управління та оптимізації організаційних форм діяльності органів, підприємств та закладів охорони здоров'я» (державний реєстраційний номер 01200U101680, термін виконання 2020-2024 рр.).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів

Аспірантка Щиріна Катерина Василівна своєчасно виконувала всі розділи індивідуального плану наукової роботи в установлені терміни. Своєчасність та повнота виконання індивідуального плану аспірантки підтверджена результатами піврічної проміжної, підсумкової (річної) та заключної атестації.

Аспіранткою Щиріною Катериною Василівною сумісно із науковим керівником за результатами проведеного патентного пошуку та аналізу наукової літератури в обсязі 227 публікації, з яких 210 кирилицею, переважна більшість з яких (72%) за останні п'ять років, визначено актуальність теми, яка полягала в тому, що попри велику кількість наукових праць щодо антикризового управління на сьогодні відсутні системні дослідження ризиків виникнення кризового стану закладу охорони здоров'я в умовах реформи, пандемії, воєнного стану та антикризового управління закладами охорони здоров'я в таких умовах.

В умовах пандемії за останній рік і в умовах війни спостерігається несприятлива динаміка до збільшення кризових станів в ЗОЗ. Зазначене потребує заходів, спрямованих на упередження виникнення кризових станів закладів охорони здоров'я, та її подолання коли кризовий стан поглибився.

Ключовою ланкою при цьому виступає інноваційний підхід, ефективний менеджмент та концептуальні моделі управління закладами охорони здоров'я в умовах реформи, пандемії та воєнного стану на рівні України. За таких умов було визначено мету, завдання та методи дослідження даної роботи, суть якої полягала в обґрунтуванні, розробці та впровадженні концептуальної моделі яка б вирішила цю наукову проблему.

4. Ступінь достовірності результатів проведених досліджень, висновків та рекомендацій, що викладені у дисертації.

Дослідження проводилось з дотриманням основних біоетичних положень Конвенції Ради Європи про права людини та біомедицину, Гельсінської декларації Всесвітньої медичної асоціації про етичні принципи проведення наукових медичних досліджень за участі людини, Настанови з клінічних досліджень та наказів МОЗ України. Наукові положення, висновки та рекомендації, які викладені в роботі, отримані на достатньому фактичному матеріалі. Достовірність даних підтверджена, окрім достатнього обсягу спостережень, використанням надійних статистичних методів обробки та аналізу даних.

5. Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вперше в Україні:

здійснено медико-соціальне обґрунтування концептуальної моделі антикризового управління ЗОЗ, основними інноваційними елементами якої стали фактори ризику, основні засади антикризової політики, врахування загроз та внутрішніх і зовнішніх чинників виникнення кризи, застосування блоку наукового реагування та синергетичної взаємодії всіх елементів моделі;

визначено та згруповано ризики виникнення кризи ЗОЗ в умовах реформи, пандемії COVID-19 та воєнного стану;

розроблено програму подолання кризового стану ЗОЗ.

Удосконалено:

підходи до нормативно-правового регулювання управління ЗОЗ в умовах кризового стану;

за результатами оцінки фінансового стану встановлено кризовий стан баз дослідження.

Набуло подальшого розвитку методичне забезпечення медико-соціальних досліджень управління ЗОЗ в умовах кризового стану.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає в суттєвому доповненні теорії соціальної медицини в частині вчення про організацію управління ЗОЗ зокрема в умовах кризового стану.

6. Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що її результати стали підставою для розробки:

-концептуальної моделі антикризового управління ЗОЗ, яка заснована на обґрунтуванні комплексу заходів в межах певного механізму дій ЗОЗ з врахуванням прогалин в нормативно-правовій базі, за результатами власного дослідження поетапного посилення кризи, яка увійшла в пік в умовах війни; визначення та згрупування ризиків виникнення кризи ЗОЗ в умовах пандемії COVID-19 та воєнного стану;

-обґрунтування векторів реалізації антикризової політики закладу охорони здоров'я;

-програми подолання кризового стану ЗОЗ з врахуванням ризиків та з адаптацією під цей стан критеріїв визначення залежності рівня коефіцієнтів ефективності управління кадрами та коефіцієнта фінансової стабільності.

Підтвердженням практичного значення роботи є широке практичне застосування запропонованої моделі в закладах охорони здоров'я, про що отримано шість актів впровадження.

7. Обізнаність здобувача з результатами наукових досліджень інших вчених за обраною тематикою. Аспіранткою Щиріною К.В. у процесі написання дисертації проведено глибокий аналіз інформаційних джерел за темою дисертації. Проаналізовано 224 джерела, із них: кирилицею – 180, латиною – 44, переважна більшість з яких (72%) за останні п'ять років. За обраною тематикою здобувач має високу обізнаність з результатами наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених.

8. Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих наукових працях.

За матеріалами дисертації опубліковано 25 наукових праць, які відображають основні наукові результати, з них: 8 статей у фахових виданнях, рекомендованих МОН України, 1 – в зарубіжному виданні, 2 – в колективних монографіях, 13 - праці у матеріалах конференцій та 1 – методичні рекомендації. Провідний внесок за обсягом у матеріалів публікацій належить аспірантці.

Праці, у яких опубліковані основні результати дисертації:

А. В яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Михальчук В.М., Гбур З.В., Щиріна К.В., Черненко О.О. Соціологічне дослідження ефективності роботи багатопрофільної приватної клініки Український медичний часопис НАПО імені Шупика www.umj.com.ua | УКР. МЕД. ЧАСОПИС, 6 (134), Т. 2 – XI/XII 2019

2. Щиріна К.В., Михальчук В.М., Гбур З.В., Черненко О.О. Мультидисциплінарний підхід до оптимізації роботи приватної багатопрофільної клініки. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2019. № 4 (82)

3. Науково-практичний журнал «Україна. Здоров'я нації» / № 3 (56), Київ. - 2019./ Михальчук В.М., Гбур З.В., Толстанов О.К., Щиріна К.В. Заходи з виконання основних завдань шкірно-венерологічного диспансеру та результати аналізу можливих ризиків з метою підвищення ефективності фінансово-економічних показників діяльності. – 122с. – С.11 – 15.

4. Толстанов О.К., Щиріна К.В. Методи дослідження оптимізації роботи багатопрофільного медичного закладу Conceptual options for the development of medical science and education : Collective monograph. Riga : Izdevniecība "Baltija Publishing", 2020. 688 p. – P. 591 – 608

5. Щиріна К.В. Ретроспективний аналіз фінансово-економічного стану Шкірно-венерологічного диспансеру Деснянського району №2 м. Києва. Wissenschaft für den modernen menschen: medizin, chemie, landwirtschaft, geographie, architektur. Book 1. Part 2 / [team of authors: Avrunin O.G., Denga O.V., Hbur Z.V., Malenko S.A., Ovcharuk V.A., Polenova G.T. and etc.]. – Karlsruhe: NetAkhatAV, 2020 – 192 p. – P 21 – 29..

6. Щиріна К.В., Толстанов О.К. Основні теоретико-методологічні підходи до управління медичним закладом в умовах кризи. Наукові перспективи (Серія «Медицина») Випуск № 1 (1) 2020, м.Київ.

7. Щиріна К.В., Гбур З.В. Механізм проведення експертного опитування з метою отримання експертної оцінки щодо основних показників оптимізації роботи багатопрофільного медичного закладу. Наукові перспективи (Серія «Медицина») Випуск № 2 (2) 2020, м.Київ.

8. Щиріна К.В., Гбур З.В., Михальчук В.М., Кошова С.П. Антикризова політика закладу охорони здоров'я в умовах гострої кризи та на грані банкрутства. Инновационная наука, образование, производство и транспорт: техника и технологии, информатика, транспорт, архитектура, химия, медицина, сельское хозяйство. Книга 3. Часть 1: серия монографий / [авт.кол. : С.В. Выдыборец, З.В. Гбур, Н.В. Горяинова, Е.В. Кучер, И.Я. Львович и др.]. –

Одесса: КУПРИЕНКО СВ, 2020 – 172 с. : ил., табл. – (Серия «Инновационная наука, образование, производство и транспорт» ; №3). ISBN 978-617-7880-10-2

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Михальчук В.М., Толстанов О.К., Стратій К.В. (Щиріна) Логістика у сфері медичних послуг, як захід антикризового управління медичним закладом Актуальні питання управління і організації охорони здоров'я: шляхи реформування, проблеми та перспективи: матеріали всеукр. наук.-практ.конф. (Харків, 24-25 жовтня 2019р.) / за заг. ред. Б.С. Федака. –Х.: ХМАПО, 2019. – 101с. – С. 21 – 27

2. Толстанов О.К., Щиріна К.В., Черненко О.О. Підходи до оптимізації роботи багатопрофільного медичного закладу The 1st International scientific and practical conference “Topical issues in pharmacy and medical sciences” October 21-22, 2019) CPN Publishing Group, Tokyo, Japan. 2019. 183 p. – С. 109 – 118.

3. Щиріна К.В., Толстанов О.К., Гбур З.В. Ризики що спричиняють виникнення кризи багатопрофільного медичного закладу в умовах його переходу з комунальної у приватну власність Центр наукових досліджень «Solution» (Київ, Україна), Видавництво Skleněný Můstek (Карлові Вари, Чехія). – VI Міжнародна науково-практична конференція «Discovery Science» м. Київ, м. Карлові Вари, 6 грудня 2019 р.

4. Щиріна К.В., Гбур З.В., Михальчук В.М., Толстанов О.К. Основні аспекти ефективного реформування шкірно-венерологічного диспансеру. Інноваційні наукові дослідження: світові тенденції та регіональний аспект, м.Запоріжжя, 29-30 листопада 2019р. – 120с. – С.92 – 96.

5. Толстанов О.К., Щиріна К.В. Аналіз деяких показників системи охорони здоров'я України за 2000 – 2017рр. Весняні наукові читання – 2020, ХЛІ Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м.Вінниця, 10 березня 2020 року. – Ч.7, с.60. – С. 53 – 57.

6. Щиріна К.В., Толстанов О.К. Ретроспективний аналіз фінансово-економічної діяльності багатопрофільної Чернігівської обласної клінічної лікарні за показниками 2014 – 2019 рр. Медична наука та практика в умовах сучасних трансформаційних процесів: збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 24 – 25 квітня 2020 року). – Львів: ГО «Львівська медична спільнота», 2020. – 132с. – С. 96 – 102.

7. Щиріна К.В. Вплив кадрової політики на фінансову стабільність в Чернігівській обласній клінічній лікарні. Сучасні аспекти модернізації науки в Україні: стан, проблеми, тенденції розвитку: Матеріали першої Міжнародної науково-практичної конференції, м.Київ, м.Братислава, 07 вересня 2020 року.: ФОП КАНДИБА Т.П., 2020, 192с. – С.102-107

8. Щиріна К.В., Гбур З.В., Михальчук В.М., Кошова С.П. АНТИКРИЗОВА ПОЛІТИКА ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ГОСТРОЇ КРИЗИ ТА НА ГРАНІ БАНКРУТСТВА. Щорічний науково-практичний Симпозіум «Інноваційна наука, освіта, виробництво і транспорт» 17 – 18 грудня 2020 року, Болгарія., в дистанційному режимі.

9. Щиріна К.В., Толстанов О.К., Михальчук В.М., Гбур З.В. Зарубіжний досвід антикризового управління медичним закладом. ІХ

Міжнародний медичний конгрес «Впровадження сучасних досягнень медичної науки у практику охорони здоров'я України» 16-18 вересня 2020 року. С.16-18

9. Впровадження наукових досліджень у практику.

Практичне значення роботи полягає в тому що її результати стали підставою для розробки:

- концептуальної моделі антикризового управління ЗОЗ;
- визначення ризиків виникнення кризового стану ЗОЗ в умовах реформи, пандемії COVID-19 та воєнного стану;
- програму подолання кризового стану закладу ОЗ з врахуванням ризиків та з адаптацією під цей стан критеріїв визначення залежності рівня коефіцієнтів ефективності управління кадрами та коефіцієнта фінансової стабільності

На галузевому рівні впроваджено окремі елементи моделі шляхом:

- підготовки та видання методичних рекомендацій: О. К. Толстанов, С. П. Кошова, Гбур З.В., Кушнір В.А., Щиріна К.В. Впровадження концептуальної моделі антикризового управління в закладах охорони здоров'я. Методичні рекомендації. Київ. ІДУНДЦЗ протокол від 30.11.2022 № 12, 32 с.;
- внесення змін в лекційні матеріали циклу спеціалізації для керівників закладів охорони здоров'я «Організація і управління охороною здоров'я»;
- ГО «Української асоціації фахівців системи публічного управління та адміністрування» (довідка № 01\23-дис від 19.01.2023р.)

на регіональному рівні впровадження результатів:

- Акт впровадження КНП Рівненський обласний спеціалізований диспансер радіаційного захисту від 24.02.2021р.;
- Акт впровадження КНП Рівненська обласна клінічна лікарня від 16.02.2021р.;

На місцевому рівні:

- Акт впровадження ТОВ «Дієво центр хірургічних рішень від 11.03.2021р.;
- ТОВ Медичний центр «Добробут-поліклініка» від 14.04.2021р.
- Акт впровадження КНП Чернігівська міська лікарня №2 Чернігівської міської ради від 18.03.2021р.;
- Акт впровадження КНП Чернігівська обласна лікарня від 17.03.2021р.

10. Апробація результатів дослідження.

Матеріали дисертації оприлюднені та апробовані у виступах на 13-ти міжнародних та загальноукраїнських наукових і науково-практичних конференціях,

у 2019 році в м.Харків, м. Запоріжжя,

у 2020 році: в м. Вінниця, м. Київ, м.Львів,

у 2021 році в м.Київ, в 2022 році в м.Одеса, м. Запоріжжя, м. Житомир.

Також у 2020 році в трьох міжнародних конференціях в м. Братислава, Карлові Вари, Варна, Токіо.

11. Характеристика здобувача, його шлях у науці, ступінь наукової зрілості. Проведені дослідження й опубліковані наукові праці характеризують Щиріну Катерину Василівну як кваліфікованого фахівця і

дослідника. Здобувачка має глибокі фахові знання, педагогічний хист, здібна до наукових досліджень, вміє глибинно аналізувати, аналітично мислити та формувати висновки. Методично проводила наукові дослідження за темою дисертації, приймала активну участь у науково - практичних конференціях в Україні та за кордоном. За період вивчення в межах наукового дослідження у закладах охорони здоров'я їх фінансово-економічного стану та впливу його на надання медичних послуг і забезпечення якісної медичної допомоги зарекомендувала себе як сумлінна здобувачка та науковиця, висококваліфікована та відповідальна лікарка. яка володіє класичними і новітніми методиками надання медичної допомоги, є сформованим, кваліфікованим науковцем з глибоким теоретичним та практичним рівнем підготовки, високою ерудицією та досвідом, що дозволяє вважати її фахівцем зі спеціальності 222 «Медицина».

Висновок

Враховуючи актуальність теми дослідження, наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, впровадження їх у практику, достатню повноту викладення матеріалів дисертації в опублікованих наукових працях, відповідність роботи вимогам пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановами Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 та Наказу МОН України від 19.08.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», рекомендувати дисертацію Щиріної Катерини Василівни на тему «Медико-соціальне обґрунтування концептуальної моделі антикризового управління в закладі охорони здоров'я», що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я», за спеціальністю 222 «Медицина», наукова спеціальність 14.02.03 «Соціальна медицина» до розгляду у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії із спеціальності 222 «Медицина».

**Головуючий на засіданні
фахового семінару,
д.мед.н. професор
професор кафедри управління
охороною здоров'я НУОЗ України
імені П. Л. Шупика**

Валерій БУГРО